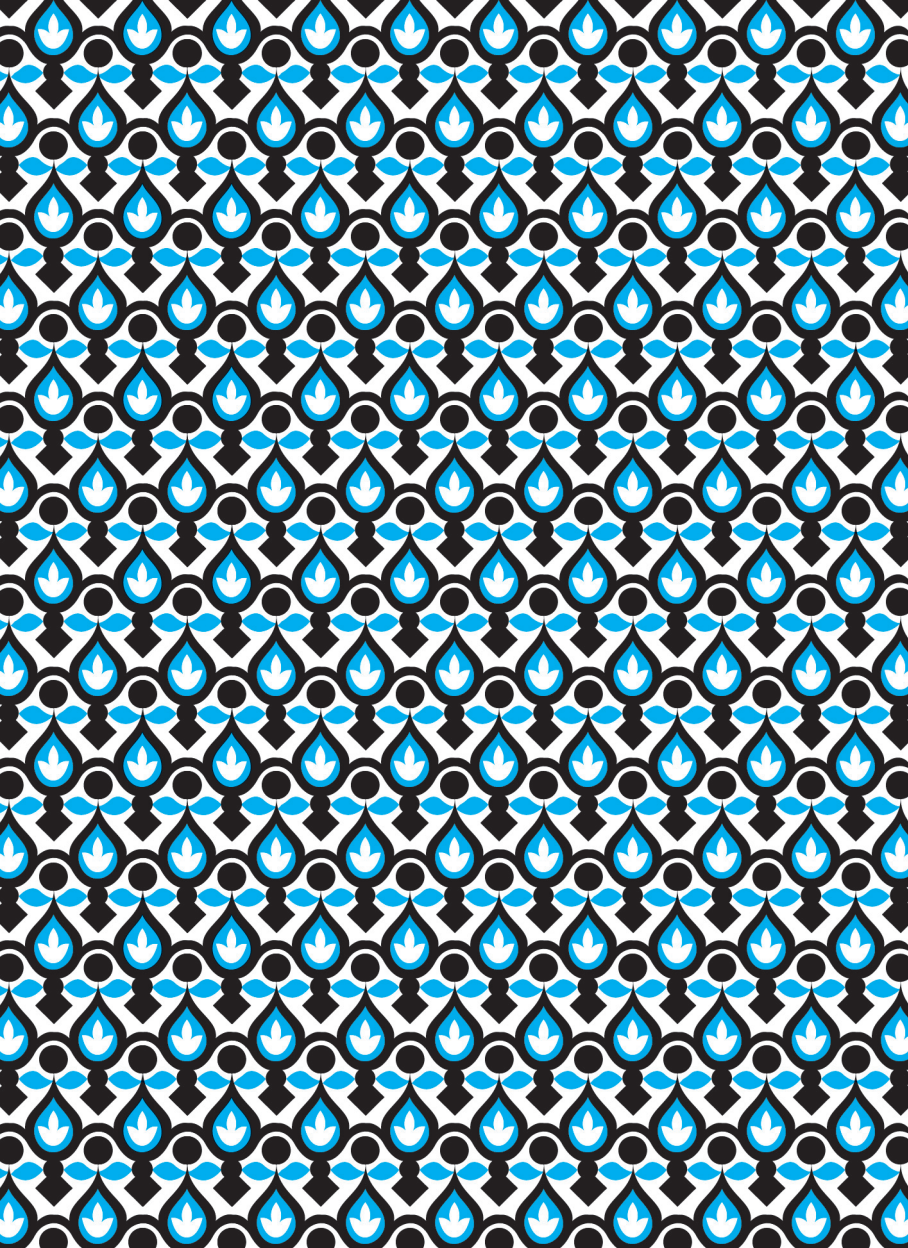


الحمد لله  
الذي هدانا لهذا  
الذي كنا لنهتدي لولا  
أن هدانا الله



حدیث  
خانواده

چهل حدیث برای

# جوانان ۲۰ ساله

۲۰ ساله ها به بالا

۵

به کوشش: محمد الهی خراسانی

سرشناسنامه: الهی خراسانی، محمد  
عنوان و نام پدیدآور: چهل حدیث برای جوانان (پسران ۲۰) ساله ها به بالا/ به کوشش محمد الهی خراسانی  
مشخصات نشر: مشهد: آستان قدس رضوی، ۱۳۸۹.  
مشخصات ظاهری: ۹۶ص@۱۷\*۱۲ س م.  
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۹۴-۱۲-۰  
وضعیت فهرست نویسی: فیبا  
موضوع: اربعینات-- قرن ۱۴  
موضوع: احادیث شیعه -- قرن ۱۴  
شناسه افزوده: آستان قدس رضوی.  
رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ ج ۹ الف/۱۲۳/۹ BP  
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۲۱۷  
شماره کتابخانه ملی: ۲۰۳۰۸۰۶



آستان قدس رضوی  
معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی



چهل حدیث برای جوانان (پسران ۲۰) ساله ها به بالا/ حدیث خانواده (۵)

به کوشش: محمد الهی خراسانی

تهیه و تدوین: معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی

اداره علوم قرآن و حدیث

طراح جلد: محمدرضا میری

صفحه آرای: محمود بازدار

چاپ: مؤسسه فرهنگی قدس

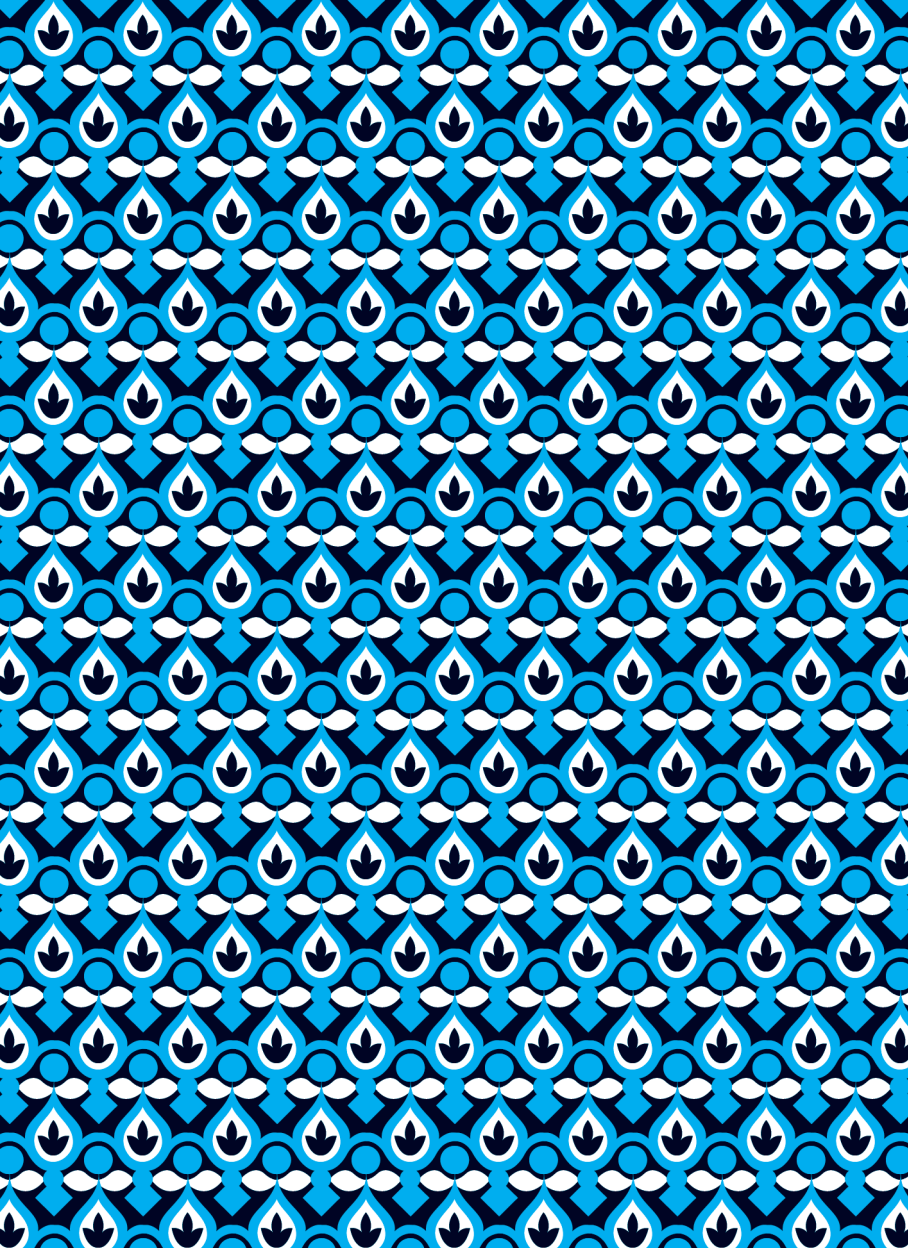
شمارگان: ۳۰۰۰

ناشر: انتشارات قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۹۴-۱۲-۰



تقدیم به پیشگاه دخت رسالت  
بانوی ولایت و امامت  
حضرت زهرا سلام الله علیها  
او که «حدیث خانواده»  
حکایت گفتار گهربار خانواده اوست





خوراک فکری / ۵۶	۲۱	۱	۱۶ / ارکان ایمان
نسخهٔ سعادت در دست دیگران... / ۵۸	۲۲	۲	۱۸ / ایمان راستین
تزریق حیات / ۶۰	۲۳	۳	۲۰ / حق را بشناس
په دلت نگاه کن / ۶۲	۲۴	۴	۲۲ / فرجام شخصیت مداران
آراستگی / ۶۴	۲۵	۵	۲۴ / راهی کم‌رهرو
خیرخواهی و ملاحظه‌کاری / ۶۶	۲۶	۶	۲۶ / محبت حقیقی یا شعاری؟
دوستی با آرایشگر معصیت / ۶۸	۲۷	۷	۲۸ / منزلت‌سنجی
برادر واقعی / ۷۰	۲۸	۸	۳۰ / بن‌بست
دوزبانه‌ها / ۷۲	۲۹	۹	۳۲ / وقتی باز می‌گردی
جوش خورها / ۷۴	۳۰	۱۰	۳۴ / بازگشت حقیقی
اعتدال در دوستی‌ها و دشمنی‌ها / ۷۶	۳۱	۱۱	۳۶ / حرم خدا
به‌دنبال کینه‌ها / ۷۸	۳۲	۱۲	۳۸ / تیرهای زهرآگین
نگاه کینه‌توزانه / ۸۰	۳۳	۱۳	۴۰ / لذت ماندگار
عقوبت عاجل / ۸۲	۳۴	۱۴	۴۲ / لذت‌های لحظه‌ای
وای بر او! / ۸۴	۳۵	۱۵	۴۴ / در اسارت خواسته‌ها
اسباب بی‌زاری خدا / ۸۶	۳۶	۱۶	۴۶ / همت و شهوت
مقدمات اصلاح / ۸۸	۳۷	۱۷	۴۸ / از تو حرکت
سنت نبوی و ازدواج / ۹۰	۳۸	۱۸	۵۰ / آی بیست‌ساله‌ها!
ترس از ناداری / ۹۲	۳۹	۱۹	۵۲ / ضرورت بصیرت
به‌دنبال ایمان / ۹۴	۴۰	۲۰	۵۴ / جان‌بهای تو



ما شیعیان در کنار چشمه‌هایی که ۲۵۰ سال جاری شدند و به هم پیوستند، تشنه‌لبان نشسته‌ایم و روح نیازمند خود را نشسته‌ایم. گفته‌های امامان راست‌گفتار، پس از قرآن کریم، تنها نسخه‌آزموده برای شست‌وشوی جان و دل ماست. این پرسش که چرا چشم‌هامان را در این چشمه‌ها پاک نساخته‌ایم، خود سرآغاز دگرگونی و روی‌آوری به گنجینه‌های حدیثی است.

آستان‌قدس رضوی، براساس راهبردهای سند چشم‌انداز بیست‌ساله فرهنگی، توجه ویژه‌ای به گسترش اندیشه‌ها و معارف حدیثی دارد و اداره آموزش علوم قرآن و حدیث آستان‌قدس رضوی، در ادامه همین روش خجسته، راه را بر فراوان‌سازی پژوهش‌ها و آثار حدیثی می‌گشاید.



مجموعه‌های چهل حدیث، هر گاه درون‌مایه‌هایی بلند را در نوشتارهایی کوتاه و با بیانی گویا و رسا نشان دهند، به‌خوبی می‌توانند این راهبرد را عملی سازند.

کتابی که پیش روی شما خوانندگان عزیز است، بخشی از مجموعه ده‌جلدی «حدیث خانواده» است که با گزینش هماهنگ و قلم خوش‌آهنگ حجت‌الاسلام محمد الهی خراسانی و پس از ارزیابی استادان ارجمند حجج اسلام عبدالهادی مسعودی و الهی‌زاده آماده شده است. امیدواریم نگرش و نگارش این مجموعه حدیثی در امتداد الطاف امام علی بن موسی الرضا علیه السلام باشد و همراه با عنایت شما خوانندگان مهربان.

معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی  
آستان قدس رضوی



## درآمد

قال الصادق عليه السلام:

مَنْ حَفِظَ مِنْ أَحَادِيثِنَا أَرْبَعِينَ حَدِيثًا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمًا فَيُحِبُّهَا

هر کس چهل حدیث از احادیث ما حفظ کند، خداوند در روز قیامت او

را همچون دانشمندی فقیه برانگیزد. الکافی، ج ۱، ص ۴۹

سنت چهل حدیث نویسی از دیرباز در میان عالمان مسلمان، رایج بوده است. این سنت، بیش از هر سبب دیگر، ریشه در احادیثی دارد که به شکل های گوناگون از پیامبر و اهل بیت علیهم السلام در فضیلت فراوان حفظ چهل حدیث نقل شده است. نمونه ای از آن ها در صدر این نوشتار آمده است.

تاکنون مجموعه های چهل حدیثی فراوانی تدوین شده است که محور هر مجموعه، سخنان یکی از معصومان علیهم السلام و یا موضوعی اعتقادی یا اخلاقی بوده است. در این میان، هنوز

مجموعه‌ای حدیثی عرضه نشده است که احادیث آن، بر محور گروه‌های سنی مخاطبان و فضای ذهنی و نیازهای روحی خاص هر گروه سامان یافته باشد؛ در حالی که ضرورت و اهمیت این کار بر کارشناسان عرصه تبلیغ معارف دینی پوشیده نیست.

نگارنده که چند سالی است در حوزه حدیث و علوم و معارف حدیثی، به تحقیق و تدریس و تألیف اشتغال دارد و از سوی دیگر تجربه سال‌ها کار آموزشی و تربیتی در مقاطع گوناگون دبستان، راهنمایی، دبیرستان و دانشگاه دارد، مصمم شد تا با پیوندزدن دو شاخه «حدیث» و «تربیت دینی»، مجموعه‌ای حدیثی با محوریت نیازهای تربیتی مخاطب فراهم آورد و تا حد توان، کاستی موجود در این زمینه را برطرف سازد. مجموعه‌ای که با نام حدیث خانواده پیش روی شماست، محصول این دغدغه و ثمره حدود سه سال مطالعه و مشاوره برای گزینش، تنظیم و تبیین احادیث است.

حدیث خانواده ده دفتر چهل حدیثی است که شامل احادیث گلچین شده برای گروه‌های سنی گوناگون تشکیل دهنده خانواده است. این گروه‌های سنی را این گونه تقسیم کرده‌ایم:

دفتر اول: کودکان (۸ تا ۱۱ ساله)

دفتر دوم: نوجوانان (۱۲ تا ۱۵ ساله)

دفتر سوم: جوانان: دختران (۱۶ ساله به بالا)

دفتر چهارم: جوانان: پسران ۱ (۱۶ تا ۱۹ ساله)

دفتر پنجم: جوانان: پسران ۲ (۲۰ ساله به بالا)

دفتر ششم: همسران: مردان

دفتر هفتم: همسران: زنان

دفتر هشتم: پدران

دفتر نهم: مادران

دفتر دهم: پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها

احادیث درج شده در این دفترها همگی از منابع حدیثی شیعه و از میان دست‌کم ۲۰۰۰۰ روایت، طی چند مرحله، گزینش شده‌اند. معیارهای اصلی گزینش احادیث برای هر گروه، بدین شرح بوده است:

۱. تناسب محتوایی با خصوصیات و نیازهای مخاطب در هر

گروه سنی؛

۲. فراشمولی و اختصاص نداشتن به موقعیت خاص زمانی یا

مکانی؛

۳. صریح بودن معنا و تشابه نداشتن آن، به گونه‌ای که منجر به برداشت‌های نادرست نشود.

۴. روانی و کوتاهی نسبی متناسب با گروه سنی، برای حفظ

آسان‌تر.

شایان ذکر است به سبب پابندی بر این معیارها، در گروه‌های همسان، مانند جوانان (پسران و دختران)، همسران (مردان و زنان) و پدران و مادران، روایات مشترک به چشم می‌خورد؛ اما گزینش روایت‌ها به گونه‌ای است که در مجموعه جلد‌های مربوط به مراحل سنی یک فرد، از جنس مرد یا زن، هیچ روایتی تکراری نیست.

نکاتی نیز در ساماندهی روایات در هر دفتر مدنظر بوده است:

۱. پرهیز از قضا سازی تمام‌سفید یا تمام‌سیاه، به این معنا که

- عمده روایت‌ها، نمایانگر تشویق و تبشیر یا عتاب و انذار نباشد؛
۲. جامعیت نسبی از جنبه تربیتی، به گونه‌ای که در مجموع روایات هر دفتر، تقریباً به مسائل مهم و نیازهای خاص آن گروه سنی اشاره شده باشد؛
۳. اشاره هم‌زمان به خطوط کلی و راهنمایی‌های عینی و جزئی در مسیر زندگی؛
۴. گنجانیدن محرک‌هایی برای تحوّل روحی در میان روایات هر دفتر؛
۵. ترتیب‌بندی هدفمند روایت‌ها، به طوری که تا حد امکان، میان هر روایت با روایت بعدی، وجه ارتباطی آشکار باشد و خواننده احساس کند که روایات، یکی پس از دیگری جریان دارند؛
۶. شاخص بودن روایات نخستین و واپسین هر دفتر، به گونه‌ای که روایت نخستین، نقطه مناسبی برای آغاز و روایت واپسین، نقطه پایان مناسبی باشد و در عین حال، منشأ حرکت و تحوّل. همچنین، درباره چگونگی ارائه روایت‌ها نکاتی چند در کانون توجه بوده است:
۱. روایات به طور کامل، اعراب‌گذاری و در صورت لزوم، علامت‌گذاری شود؛
۲. ترجمه روایت، ساده و روان و رسا باشد و از ترجمه واژه‌به‌واژه یا ادبی پرهیز شود؛
۳. منبع هر روایت، به طور دقیق، در پای روایت و شناسنامه منابع در پایان هر دفتر بیاید؛

۴. پس از هر روایت، مطلبی کوتاه برای فهم بهتر و ملموس تر روایت، متناسب با زبان سنّی مخاطب، آورده شود.

در پایان، لازم می‌دانم از استاد ارجمندم حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر نقی‌زاده که در نخستین مراحل نگارش این مجموعه، مشوّق نگارنده برای تکمیل کار بودند، قدردانی کنم. از استادان بزرگوار، حجج اسلام عبدالهادی مسعودی و محمدحسین الهی‌زاده که ارزیابی این اثر را برعهده گرفتند و نیز از معاونت محترم تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی و ریاست محترم اداره آموزش علوم قرآن و حدیث و همه همکارانشان که اسباب بهره‌مندی خیل زائران حرم رضوی را از این اثر فراهم کردند، تشکر می‌کنم. همچنین از همسر مهربانم که سامان یافتن این اثر، مرهون همدلی و همراهی چندین ساله‌ی اوست، صمیمانه سپاسگزارم.

به امید آنکه این تلاش ناچیز، مورد عنایت خاندان رسالت و به‌ویژه امام رئوف حضرت رضا علیه‌الاف‌التحیه‌والثناء، که همواره بنده احسانشان بوده‌ام، قرار بگیرد و خانواده‌های گرامی، در همه سطوح، از این مجموعه حدیثی بهره‌مند شوند.

محمد الهی خراسانی

۱۳۸۸آبان

برابر با اذی‌الحجه ۱۴۳۰

سالروز ازدواج پربرکت امیرالمؤمنین علیه‌السلام

و حضرت زهرا علیها‌السلام

## درآمدی بر چاپ دوم

به حول و قوه الهی و با عنایات اهل بیت علیهم السلام، مجموعه «حدیث خانواده» پس از نخستین انتشار با استقبال گرم مخاطبان روبه‌رو شد. هرچند پاره‌ای اشکال‌ها در مرحله چاپ رخ داده بود که مانع از انتشار گسترده کار شد. به‌هر ترتیب، در چاپ جدید و با پیگیری‌های به‌عمل آمده، این اشکال‌ها برطرف شد و به‌همین بهانه، تجدیدنظری نیز در گزینش و توضیح روایات برخی دفترها صورت گرفت.

شایسته است از فاضل گران‌مایه، حجت‌الاسلام سیدمحمدضیایی که با مطالعه دقیق و کامل مجموعه دفترها و نکته‌سنجی‌های خود، زمینه این تجدیدنظر فراهم کردند، سپاسگزاری کنم. همچنین از برادر ارجمند آقای مهدی لسانی رئیس اداره علوم قرآن و حدیث آستان قدس رضوی که زمینه انتشار آراسته‌ترین اثر را فراهم کردند، قدردانی می‌کنم.

از همه خوانندگان گرامی، به‌ویژه کارشناسان دینی و تربیتی خواهشمندیم ما را از دیدگاه‌ها و پیشنهادهای ارزشمندشان، از طریق تماس یا مکاتبه با اداره علوم قرآن و حدیث آستان قدس رضوی، بهره‌مند سازند.

به‌امید آنکه «حدیث خانواده» خانواده‌های ما را با حقیقت «کلامکم نور و امرکم رشد»، بیشتر آشنا سازد.

محمد الهی خراسانی

۱۱ اسفند ۱۳۹۰

برابر با ۸ ربیع‌الآخر ۱۴۳۳

سالروز ولادت باسعادت امام حسن عسکری علیه السلام

## ارکان ایمان

قال رسولُ الله ﷺ:

الإِيمَانُ عَقْدٌ بِالْقَلْبِ وَ قَوْلٌ بِاللِّسَانِ وَ عَمَلٌ  
بِالأَرْكَانِ.

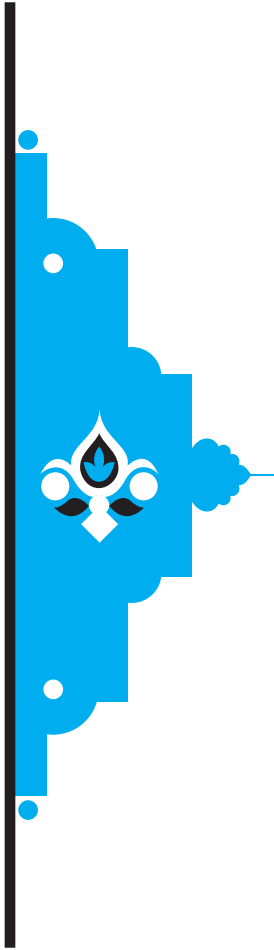


پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

ایمان، اعتقاد با دل است و گفتن با زبان و عمل با ارکان بدن.

تحف العقول، ص ۵۷





ایمان به خداوند فقط در اعتقاد قلبی  
خلاصه نمی‌شود. گفتار و کردار ما  
نیز باید آینهٔ ایمانمان باشد.  
سکوت‌ها و فریادها، نشست‌ها و  
برخاست‌ها، ماندن‌ها و رفتن‌ها،  
گفتن‌ها و شنیدن‌ها، همه و همه باید  
تجلیٔ ایمان به خداوند باشد.

## ایمان راستین

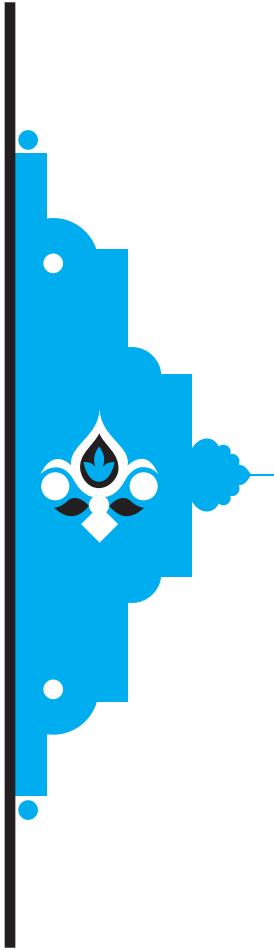
قال الصادق عليه السلام:

إِنَّ مِنْ حَقِيقَةِ الْإِيْمَانِ أَنْ تُؤْثِرَ الْحَقَّ وَ إِنْ  
ضَرَّكَ عَلَى الْبَاطِلِ وَ إِنْ نَفَعَكَ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

نشانه ایمان راستین آن است که حق را هر چند به زیانت  
باشد، بر باطل، اگرچه سودت رساند، ترجیح دهی.



ایمان یعنی آری به حق و نه به باطل؛ یعنی به حق پیوستن و از باطل گسستن. یعنی اگر همه بر باطل بودند و حق خریداری نداشت، اگر عافیت در پیروی از باطل و محنت در پیوستن به حق بود، باز حق را به باطل نفروشم.

«إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا» (اسراء، ۸۱).

باطل سرانجام از بین رفتنی است.

## حق را بشناس

قالَ عليٌّ عليه السلام:

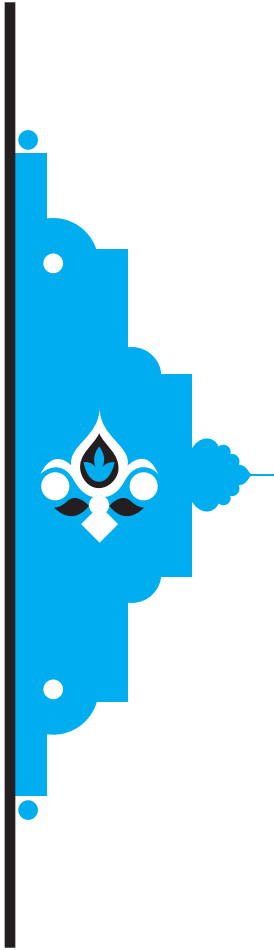
الْحَقُّ لَا يَعْرِفُ بِالرِّجَالِ.  
اعْرِفِ الْحَقَّ، تَعْرِفِ أَهْلَهُ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

حق به شخصیت‌ها شناخته نمی‌شود، [خود] حق را  
بشناس تا پیروان آن را بشناسی.

روضه‌الواعظین، ج ۱، ص ۳۱



برای بسیاری، حق آن چیزی است  
که محبوب و مراد آن‌ها می‌گویند.  
از فلان رفیق و فلان بازیگر تا فلان  
سیاست‌مدار و فلان دانشمند تفاوتی  
نمی‌کند؛ زیرا همه ملاک برای حق  
می‌شوند، نه آنکه حق ملاک برای  
آن‌ها باشد.

باید خودِ حق را شناخت و دیگران  
را بر آن عرضه کرد تا در «صفین»ها  
درنماییم که با کدام طرف بمانیم.

## فرجام شخصیت مداران

قال الصادق عليه السلام:

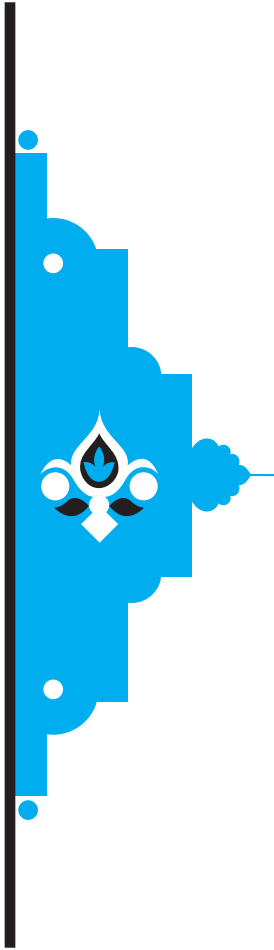
مَنْ دَخَلَ فِي هَذَا الدِّينِ بِالرِّجَالِ، أَخْرَجَهُ  
مِنْهُ الرِّجَالُ كَمَا أَدْخَلُوهُ فِيهِ. وَ مَنْ دَخَلَ فِيهِ  
بِالْكِتَابِ وَ السُّنَّةِ، زَالَتِ الْجِبَالُ قَبْلَ أَنْ يَزُولَ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

هر کس از طریق شخصیت گرایی به این دین درآید، همان شخصیت‌ها، چنان‌که او را به آن درآوردند، از آن خارج می‌کنند و کسی که از طریق کتاب و سنت به این دین درآید، کوه‌ها بجنبند و او نجنبند.

مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۳۰۷



اشخاص، معیار برای دین نیستند.  
کتاب خدا و سنتِ معصومان علیهم‌السلام  
که نمونه‌های عینی و عملی قرآن‌اند،  
معیار دین‌اند و هر شخصی نیز باید با  
این دو سنجیده شوند.

دین‌داری اگر بر پایه‌ی شخصیت‌مداری  
بنا شود، با کوچک‌ترین لغزش  
شخصیت‌ها، ویران خواهد شد؛ اما  
اگر بر پایه‌ی قرآن و سنت‌مداری بنا  
شود، سهمگین‌ترین فتنه‌ها، آن را به  
کمترین تزلزل دچار نخواهد کرد.

راهی کم رهرو

قالَ عليُّ عليه السلام:

لَا تَسْتَوْحِشُوا فِي طَرِيقِ الْهُدَى لِقَلَّةِ أَهْلِهِ.




امام علی عليه السلام فرمودند:

در مسیر هدایت به سبب کمی راهروان آن، احساس  
وحشت نکنید.

نهج البلاغه، خطبه ۲۰۱





بیشتر اهالی دنیا به هدایت و حقیقت  
تن در نمی دهند. «أكثر الناس  
لا يعلمون» (جاثیه، ۲۶). «أكثر  
الناس لا يشكرون» (غافر، ۶۱).

راه رسیدن به رستگاری، قدم نهادن  
در مسیر هدایت است. هر چند تنها و  
هر چند غریبانه، پایان راه مهم است.

## محبت حقیقی یا شعاری؟

قال الصادق عليه السلام:


دَلِيلُ الْحُبِّ، إِيْثَارُ الْمَحْبُوبِ عَلَيَّ مَا سِوَاهُ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

نشانهٔ محبت، ترجیح دادن محبوب بر هر چه جز اوست.

مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۶۸



محبت نشانه‌هایی دارد که می‌توان  
براساس آن‌ها، محبت واقعی را از  
محبت شعاری تشخیص داد. یکی از  
آن نشانه‌ها این است که در پیشامدهای  
گوناگون، خواست محبوبم را بر  
خواست خود یا دیگران ترجیح دهم.  
اگر چنین بود، معلوم می‌شود محبت  
من شعاری نیست.

## منزلت سنجی

قالَ عليُّ عليه السلام:

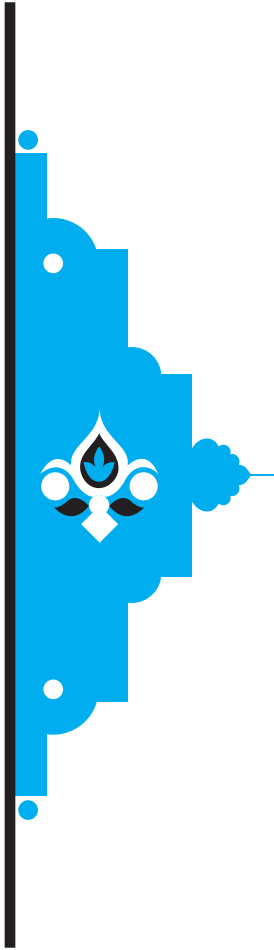
مَنْ أَرَادَ مِنْكُمْ أَنْ يَعْلَمَ كَيْفَ مَنَزَلَتُهُ عِنْدَ  
اللَّهِ، فَلْيَنْظُرْ كَيْفَ مَنَزَلَةُ اللَّهِ مِنْهُ عِنْدَ الذُّنُوبِ،  
كَذَلِكَ مَنَزَلَتُهُ.



امام علی علیه السلام فرمودند:

هریک از شما که می‌خواهد بداند چه منزلتی نزد  
خداوند دارد، بنگرد که هنگام [روبه‌رو شدن با] گناهان  
چه ارزشی برای خداوند قائل است؛ به همان اندازه نزد  
خداوند منزلت دارد.

بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۹۴



اگر در هنگام روبه‌رو شدن با گناه،  
عظمت خدا را به خاطر آوردی  
و اگر از گناه به خاطر نگاه او حیا  
کردی؛ پیداست که خدا برایت  
بسیار عزیز است. پس بدان که تو  
هم نزد او خیلی عزیزی.

بُن بَسْت

قَالَ الْحُسَيْنُ عليه السلام:

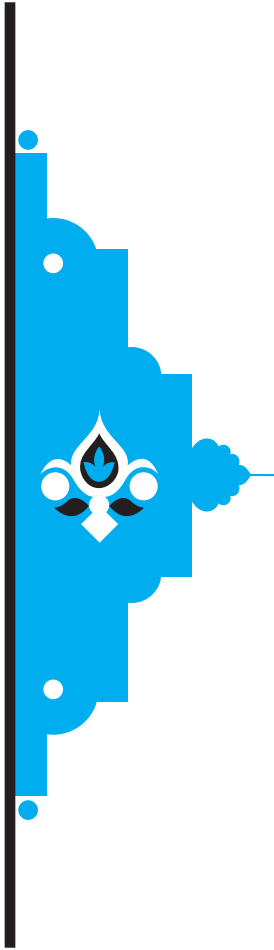
مَنْ حَاوَلَ أَمْرًا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ، كَانَ أَفْوَتَ لِمَا  
يَرْجُو وَ أَسْرَعَ لِمَا يَحْذَرُ.



امام حسین عليه السلام فرمودند:

کسی که بخواهد با نافرمانی از دستورات خداوند به مقصود خود برسد، آنچه را آرزو کرده است، بیشتر از دست می دهد و به آنچه از آن هراس داشته، زودتر گرفتار می شود.

تحف العقول، ص ۲۴۸



خداوند متعال، مُسَبِّبِ الْأَسْبَابِ است  
و رشتۀ همهٔ علل و اسباب به دست  
اوست. نظام تشریح و فرامین او  
برخلاف نظام تکوین و آفرینش او  
نیست و تمام عالم تحت فرمان اوست.  
هیچ کس با سرپیچی از فرمان او، از  
خطر نجات نخواهد یافت و در نهایت  
به مقصود خویش نخواهد رسید؛  
هر چند در ابتدا این گونه بپندارد.  
این حقیقت را همیشه به خاطر داشته  
باش.

## وقتی باز می گردی

قال رسولُ الله ﷺ:

اللَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ الْعَبْدِ مِنَ الظَّمَانِ الْوَارِدِ وَ  
الْمُضِلِّ الْوَاجِدِ وَالْعَقِيمِ الْوَالِدِ.



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

شادی خداوند از توبه بنده خود بیشتر است تا شادی  
تشنه‌ای که به آب می‌رسد و گم کرده‌ای که گمشده خود را  
می‌یابد و نازایی که بچه می‌آورد.

مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۲۶



به‌راستی در جهان آفرینش، در میان  
کهکشان‌هایی که چندین هزار سال  
نوری بازمین فاصله دارند، چه جایی را  
پُر کرده‌ایم؟ تازه این هادیدنی‌ها هستند  
و اگر نادیدنی‌ها را هم در نظر بگیریم،  
مانند جنیان، فرشتگان، ارواح تمامی  
مردگان، عوالم دیگری که فراتر از دنیا  
هستند و... چقدر به حساب می‌آییم؟  
با وجود این، آفریننده همهٔ جهانیان،  
با بازگشت ما به درگاه او، گویا  
گمشدهٔ خویش را پیدایمی‌کند.  
قدر خودمان را بدانیم.



## بازگشت حقیقی

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:


التَّوْبَةُ نَدَمٌ بِالْقَلْبِ وَ اسْتِغْفَارٌ بِاللِّسَانِ وَ تَرْكٌ  
بِالْجَوَارِحِ وَ إِضْمَارٌ أَنْ لَا يَعُودَ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

توبه، پشیمانی با دل است و آمرزش خواهی با زبان و ترک  
گناه با اعضا و جوارح و مصمم شدن بر تکرار نکردن آن.

غررالحکم، ح ۳۷۷۷



توبه فقط به ذکر «اَسْتَغْفِرُ اللهَ» نیست.  
توبه پیش از هر چیز، پشیمانی قلبی  
است. تا واقعاً پشیمان نشده باشی،  
توبه معنا ندارد و خدا از دل هر کس  
باخبر است: «إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ  
الصُّدُورِ» (مائده، ۷).

توبه با ابراز پشیمانی نیز پایان  
نمی‌یابد، باید عزم بر ترک معصیت  
نیز در کار باشد و در عمل نیز تحقق  
یابد. این گونه است که توبه انسان را  
مانند روز اول پاک می‌سازد.

## حرم خدا

قالَ الصَّادِقُ عليه السلام:



الْقَلْبُ حَرَمٌ لِلَّهِ، فَلَا تُسْكِنُ حَرَمَ اللَّهِ غَيْرَ اللَّهِ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

دل، حرم خداست؛ پس در حرم خدا، جز خداوند را جای  
مده.

جامع الاخبار، ص ۱۸۵

فطرت انسان خداجو و خداشناس است. به این معنا که انسان وقتی کششی به سوی معبود پیدا می کند، او را در نهاد خویش می یابد و می شناسد. به ویژه زمانی که دستش از همه جا کوتاه و امیدش از همه قطع می شود. آنجاست که در دل، خدایی را که یگانه است و در حیات و علم و قدرت و... بی انتهاست، می یابد و می شناسد. پس به راستی، دلِ هر کس حرم خداست. حیف است که چیزی جز به خواست و رضای خدا، در آن آشیانه کند.



## تیرهای زهر آگین

قال الصادق عليه السلام:

النَّظْرَةُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ. مَنْ  
تَرَكَهَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا لغيرِهِ، أَعَقَبَهُ اللهُ إِيْمَانًا  
يَجِدُ طَعْمَهُ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

نگاه ناروا تیری زهر آگین از تیرهای شیطان است. هر کس آن را تنها برای خداوند و نه غیر او ترک کند، خداوند به دنبال آن ایمانی را نصیبش می‌سازد که مزه آن را بچشد.

کتاب من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۱۸

نباید بگذاری شیطان، دلت، این حرم  
خدا را تیرباران کند. وقتی چشمت را  
به ناروا می‌گشایی، درب خانهٔ دلت  
را به روی شیطان باز می‌کنی؛ اما اگر  
چشمت را فرو بیندازی، قلبت را از  
تیر زهرآگین ابلیس حفظ کرده‌ای.  
آنجاست که طعم شیرین ایمان را  
احساس می‌کنی.



## لذت ماندگار

قالَ عليٌّ عليه السلام:  


أَسْعَدُ النَّاسِ مَنْ تَرَكَ لَذَّةً فَانِيَةً لِلذَّةِ بَاقِيَةً.

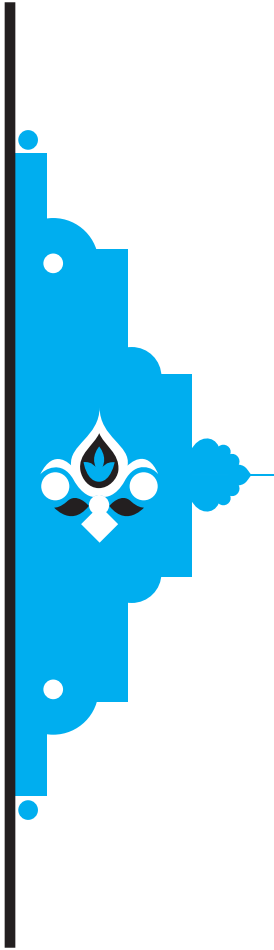


امام علی عليه السلام فرمودند:

خوشبخت ترین مردم کسی است که لذت گذرا را به خاطر  
 لذت ماندگار ترک کند.

غررالحکم، ح ۳۲۷۴





خوشی دنیا، گذرا و از بین رفتنی است؛ اما خوشی آخرت، پایدار و ماندنی. گاهی لذت دنیوی با خوشی اخروی منافات ندارد؛ مانند بسیاری از حلال‌هایی که برای انسان لذت‌بخش‌اند. گاهی این دو با هم ناسازگارند؛ مانند آنجایی که هوا و هوّسی گناه‌آلود در کار باشد. خوشبختی و کامیابی از آن کسی است که خود را برای لذتی گذرا، از خوشی ابدی محروم نکند.

## لذت‌های لحظه‌ای

قال رسولُ الله ﷺ:

رُبَّ شَهْوَةٍ سَاعَةٍ تُورِثُ حُزْنَ طَوِيلاً.



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

بسا خواهش و لذتی که دمی بپاید؛ اما اندوهی دراز بر  
جای گذارد.

الامالی للطوسی، ص ۵۳۳

انسان در وجود خویش، ازسویی  
غرایزی حیوانی دارد و از سوی  
دیگر، فطرتی انسانی.

هواهای گناه آلودنفسانی اگر جامهٔ عمل  
پوشند، غریزهٔ انسان را تأمین می‌کنند و  
مدتی انسان را به لذت می‌رسانند. اما  
این لذت چندان نمی‌پاید و افسردگی  
و دل‌مردگی جای آن را می‌گیرد؛  
زیرا فطرت انسان با زشتی و آلودگی  
سازگار نیست و به‌همین سبب، انسان را  
در اندوهی دراز فرو می‌برد.

خودت را به دست خودت افسرده  
نکن.



## در اسارت خواسته‌ها


قال الامام العسكري عليه السلام:  


مَا أَقْبَحَ بِالْمُؤْمِنِ أَنْ تَكُونَ لَهُ رَغْبَةٌ تُدِلُّهُ.



امام حسن عسکری عليه السلام فرمودند:

چه زشت است برای مؤمن که خواسته‌ای داشته باشد که او را به خواری کشاند.



آدمی نباید بنده هیچ کس و  
هیچ چیز، جز آفریننده خویش باشد.  
با وجود این، گاه به دنبال خواسته‌ای  
می‌رود که برای رسیدن به آن، باید  
به اسارت کسی یا چیزی درآید.  
انسان مؤمن، هیچ‌گاه پی چیزی  
نمی‌رود که او را به اسارت و ذلت  
بکشاند.

---

 همت و شهوت
 

---

قالَ عليٌّ عليه السلام:  



مَا رَفَعَ امْرَأً كَهَمَّتِهِ وَلَا وَضَعَهُ كَشَهْوَتِهِ.



امام علی علیه السلام فرمودند:

انسان را چیزی مانند همت او بالا نبرد و او را چیزی مانند شهوت او پایین نیاورد.

غررالحکم، ح ۶۹۶۸



شهوٲ، مِیلِ نفسِ است و همت،  
خواستۀ عقل. نفسِ انسان به دنبال  
لذتِ است و عقلِ انسان در پی  
کمال. لذت‌طلبی‌هایِ نفسانی اگر  
مهار نشود، انسان را به أسفلِ سافلین  
فرو می‌کشاند؛ اما بلندهمتیِ آدمی  
او را تا اعلیٰ علیین می‌برد.  
اهلِ همت باشیم، نه اسیرِ شهوت.

## از تو حرکت

قال الرضا عليه السلام:

مَنْ سَأَلَ اللَّهَ التَّوْفِيقَ وَ لَمْ يَجْتَهِدْ، فَقَدْ اسْتَهْزَأَ  
بِنَفْسِهِ.




امام رضا عليه السلام فرمودند:

هر کس از خداوند توفیق بطلبد، ولی تلاشی نکند، خود را  
مسخره کرده است.

مجموعه ورام، ج ۲، ص ۱۱۰





نمی‌توان در جای خود نشست و  
از خداوند طلب توفیق کرد. باید  
چند گام برداری تا ثابت کنی راهی  
طریق سعادت هستی. آنگاه خداوند  
نیز تو را از توفیق و هدایت خویش  
بهره‌مند خواهد کرد.

قدیمی‌ها خوب گفته‌اند که از تو  
حرکت، از خدا برکت.

## آی بیست ساله‌ها!

قال رسولُ الله ﷺ:


إِنَّ لِلَّهِ مَلَكَاً يَنْزِلُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ فَيُنَادِي:  
«يَا أَبْنَاءَ الْعِشْرِينَ! جِدُّوا وَاجْتَهِدُوا.»



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

خداوند فرشته‌ای دارد که هر شب نازل می‌شود و ندا می‌دهد:  
«ای بیست ساله‌ها! همت کنید و کوشا باشید.»

مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۵۷



سال‌های جوانی دوران طلایی زندگی هر انسان است؛ به شرط آنکه از آن به‌طور بایسته و شایسته استفاده شود. بزرگ‌ترین دانشمندان و چهره‌های مشهور، همواره گفته‌اند که اوج تلاش آن‌ها در سال‌های جوانی زندگی‌شان بوده است و پس از آن، از سرمایه‌ای که در آن سال‌ها فراهم کرده بودند، استفاده می‌کردند. این ده پانزده سال را غنیمت شمیریم.

## ضرورت بصیرت

قال الصادق عليه السلام:


الْعَامِلُ عَلَى غَيْرِ بَصِيرَةٍ كَالسَّائِرِ عَلَى غَيْرِ  
الطَّرِيقِ، لَا يَزِيدُهُ سُرْعَةُ السَّيْرِ إِلَّا بُعْدًا.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

کسی که بدون بصیرت عمل کند، همچون کسی است که  
بیراهه می‌رود و هرچه تندتر رود، از مقصد دورتر می‌شود.

الکافی، ج ۱، ص ۴۳



بصیرت یعنی آگاهی دقیق و شناخت عمیق که برای هر کس ضرورت دارد؛ به‌ویژه برای جوان که سری پُرشور دارد و گامی پُرشتاب. این شور اگر با شعور درنیامیزد، فرصت‌سوز و اگر همراه شود، فرصت‌ساز است.

## جان بهای تو

قالَ عليٌّ عليه السلام:  


أَلَا إِنَّهُ لَيْسَ لِنَفْسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ، فَلَا تَبِيعُوهَا  
 إِلَّا بِهَا.



امام علی عليه السلام فرمودند:

جان بهای شما جز بهشت نیست؛ پس جان خود را جز به  
 بهشت مفروشید.

غررالحکم، ح ۴۶۲۳

اگر بدانم که خدای «أحسن الخالقین»، چگونه مرا در «أحسن تقویم» و با بهترین ساختار وجودی آفریده و هر آنچه برای رسیدن به همه کمالات لازم است، در وجود من به ودیعه نهاده، دیگر این همه سرمایه را در اختیار هر کسی قرار نمی‌دهم. هرگز خودم را به ثروت چندروزه و شهرت موقت و شهوت گذرا نمی‌فروشم. درمی‌یابم که به کمتر از بهشت جاودان راضی شدن، خسارت است.

## خوراک فکری

قال الحسن عليه السلام:

عَجِبْتُ لِمَنْ يَتَفَكَّرُ فِي مَا كَوَلِهِ، كَيْفَ لَا يَتَفَكَّرُ  
فِي مَعْقُولِهِ. فَيُجَنَّبُ بَطْنَهُ مَا يُؤْذِيهِ وَ يُوَدِّعُ  
صَدْرَهُ مَا يُرْدِيهِ.

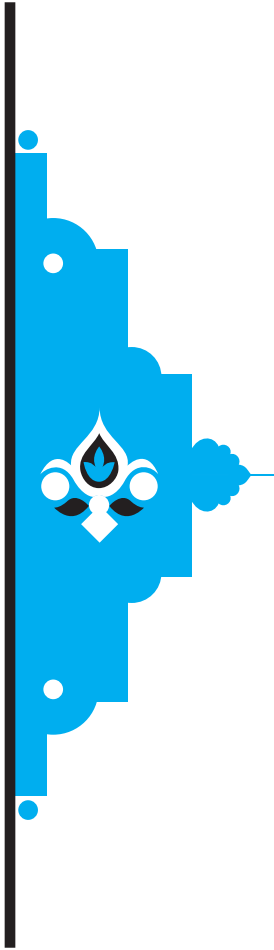


امام حسن عليه السلام فرمودند:

در شگفتم از کسی که در خوراک شکم خود می اندیشد، چگونه در خوراک فکر خود نمی اندیشد. شکم خود را از آنچه که برایش ضرر دارد حفظ می کند؛ اما دل خود را در برابر افکار مسموم رها می کند.

بحار الانوار، ج ۱، ص ۲۱۸





اندیشه‌ها و انتخاب‌ها در زندگی،  
بیش از هر چیز، معلول خوراک  
فکری انسان است. آنچه می‌شنویم و  
می‌خوانیم، تأثیر فراوانی در جهت‌دادن  
به اندیشه و اعتقاد ما دارد.

نباید به ذهن خود اجازه دهیم هر مطلبی  
را در خود جای دهد؛ همان‌گونه که به  
شکم خود، برای خوردن هر غذایی  
اجازه نمی‌دهیم و البته تأثیر خوراک  
فکری مسموم به مراتب خطرناک‌تر از  
خوردن غذای مسموم است.

## نسخهٔ سعادت در دست دیگران...

قالَ عليٌّ عليه السلام:

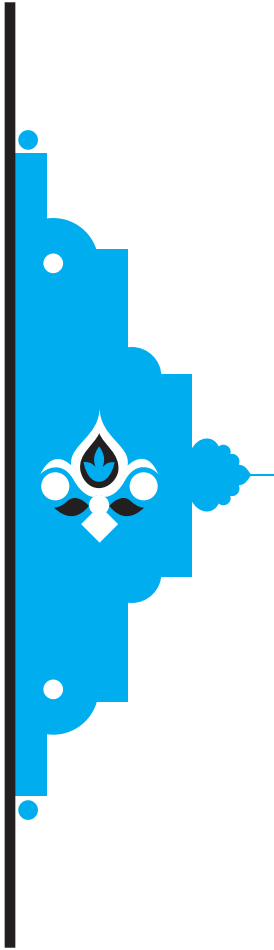
اللَّهُ اللَّهُ فِي الْقُرْآنِ، لَا يَسْبِقُكُمْ بِالْعَمَلِ بِهِ  
غَيْرُكُمْ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

خداوند را، خداوند را، دربارهٔ قرآن [در نظر داشته باشید].  
مبادا دیگران در عمل به دستوراتش از شما پیشی گیرند.

نهج البلاغه، نامه ۴۷



قرآن کتاب هدایت است. اُنس با قرآن، مقدمهٔ فهم قرآن و فهم قرآن، راه قدم گذاشتن در میدان عمل به قرآن است.

چقدر مایهٔ شرمساری است اگر غیرمسلمانان، بیش از مسلمانان، به دستورات قرآن جامهٔ عمل بپوشانند.

## تزریق حیات

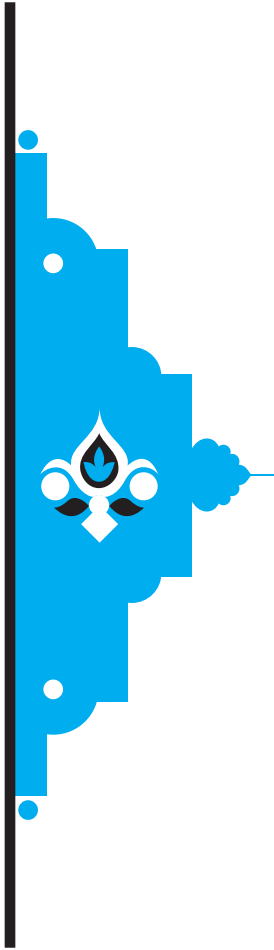
قال الرضا عليه السلام:

مَنْ جَلَسَ مَجْلِسًا يُحْيِي فِيهِ أَمْرُنَا، لَمْ يَمُتْ  
 قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ.

امام رضا عليه السلام فرمودند:

هرکس در مجلسی که یاد ما [اهل بیت] در آن زنده نگه داشته می شود، بنشیند، در آن روزی که دل ها می میرند، دل او نمی میرد.

وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۰۲



عترت و اهل بیت پیامبر ﷺ، قرین  
قرآن‌اند و تمسک به قرآن بدون  
پیروی از آنان، ما را از خطر  
گمراهی نمی‌رهاند.

سیره و سلوک امامان علیهم‌السلام تجلی  
آموزه‌های قرآن است و یادآوری  
رفتار و گفتارشان، زنده‌نگه‌داشتن  
آرمان‌های قرآن.

یاد آنان دل را زنده نگه می‌دارد،  
حتی در آن روز که همه دل‌مرده‌اند.

---

به دلت نگاه کن

---

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:


إِنَّ لِلْقُلُوبِ إِقْبَالَاً وَ إِدْبَاراً؛ فَإِذَا أَقْبَلَتْ  
فَأَحْمِلُوهَا عَلَى النِّوَابِلِ، وَ إِذَا أَدْبَرَتْ  
فَأَقْتَصِرُوا بِهَا عَلَى الْفَرَائِضِ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

دل‌ها [گاه به چیزی] روی می‌آورند و [گاه از چیزی] دوری می‌جویند؛ پس آنگاه که روی می‌کنند، آن‌ها را به انجام‌دادن مستحبات وادارید و آنگاه که پشت می‌کنند، به انجام‌دادن واجبات قناعت کنید.

نهج البلاغه، حکمت ۳۱۲



دل همیشه خرم و چابک نیست، گاه بسته  
و خسته است. اگر هنگام دل‌خستگی،  
به بیش از واجبات پردازی، به تدریج  
از انجام دادن مستحبات دل‌زده و  
روی‌گردان می‌شوی.

مستحبات را باید با نشاط به‌جا آورد  
تا طراوت و تازگی آن‌ها همیشه  
محفوظ بماند.

## آراستگی

قال رسولُ الله ﷺ:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مَنْ عَبَدَهُ إِذَا خَرَجَ إِلَى إِخْوَانِهِ  
أَنْ يَتَهَيَّأَ لَهُمْ وَ يَتَجَمَّلَ.



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

خداوند دوست دارد وقتی بنده‌اش نزد برادران خود  
می‌رود، با ظاهری مرتب و آراسته برود.

وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۱



جوان مؤمن باید در آراستگی،  
سرآمد دیگران باشد و ظاهری  
جذاب داشته باشد.

بیش از حد به خود رسیدن، کار  
درستی نیست؛ اما بی اعتنا به ظاهر  
خود بودن نیز کار شایسته‌ای نیست.  
هم پیامبر ﷺ و هم امامان معصوم علیهم السلام  
سادگی و آراستگی را در خود جمع  
کرده بودند.



## خیر خواهی و ملاحظه کاری

قالَ علیُّ علیه السلام:

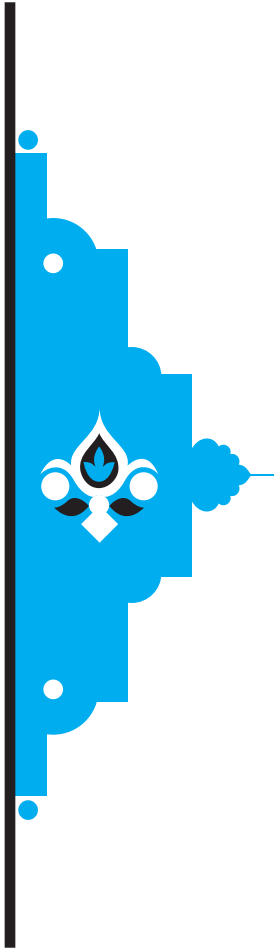
خَيْرُ الْإِخْوَانِ أَقَلُّهُمْ مُصَانَعَةً فِي النَّصِيحَةِ.



امام علی علیه السلام فرمودند:

بهترین برادر آن است که در نصیحت و خیرخواهی کمتر  
ملاحظه کند.

غررالحکم، ح ۹۵۰۱



برخی با آنکه خطای دوست خود  
را می بینند و می توانند به او گوشزد  
کنند، از این کار دریغ می کنند تا  
نکند دوستشان به آنان بدبین شود.  
بهترین دوست کسی است که خطای  
دوست خود را به او یادآور می شود؛  
بدون آنکه عکس العمل او برایش  
مهم باشد. مهم برای او تصحیح رفتار  
دوست اوست.

## دوستی با آرایشگر معصیت

سُئِلَ أميرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام:


أَيُّ صَاحِبٍ شَرٌّ؟ قَالَ: الْمُرَيِّئُ لَكَ مَعْصِيَةَ  
اللَّهِ.



از امیر مؤمنان عليه السلام پرسیدند:

بدترین هم‌نشین کدام است؟ فرمودند: «آن‌که معصیت  
خداوند را در نظرت زیبا جلوه دهد.»

کتابُ من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۸۱



شیطان، آرایشگر معصیت است.  
کار او این است که گناه را با همه  
زشتی و پلیدی آن، در چشم انسان  
می آراید و زیبا جلوه می دهد. گناه  
وقتی برای انسان، زیبا و جذاب شد،  
دل کندن از آن سخت شده و انسان  
به سوی آن کشیده می شود.

بدترین هم‌نشین کسی است که  
همان کار شیطان را با ما می کند.  
باید از چنین فردی دوری جست.

## برادر واقعی

قالَ عليٌّ عليه السلام:

أَخُوكَ الَّذِي لَا يَخْذُكَ عِنْدَ الشَّدَّةِ وَلَا يَغْفُلُ  
عَنكَ عِنْدَ الْجَرِيرَةِ وَلَا يَخْدَعُكَ حِينَ تَسْأَلُهُ.



امام علی علیه السلام فرمودند:

برادر تو کسی است که گاه سختی، تنهایت نگذارد  
و به هنگام گناه، از تو غافل نشود و هرگاه از او چیزی  
می خواهی، فریبت ندهد.

بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۲۷۱

برادری فقط در خوشی‌ها و  
کامیابی‌ها نیست؛ بلکه در سختی‌ها  
و ناملایمات اثبات می‌شود.

آنگاه که در برابر گناهی قرار گرفته‌ای  
که تصمیم گرفتن و نه گفتن برای تو  
سخت می‌شود، برادر تو کسی است  
که به یاری‌ات بیاید و تو را از مهلکه  
برهاند.



## دوزبانه‌ها

قال الامام العسکری علیه السلام:  


بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدًا يَكُونُ ذَاوَجْهَيْنِ وَ ذَالِسَانَيْنِ،  
 يُطْرِي أَخَاهُ شَاهِدًا وَ يَأْكُلُهُ غَائِبًا، إِنْ أُعْطِيَ  
 حَسَدَهُ وَ إِنْ ابْتُلِيَ خَذَلَهُ.



امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

بد بنده‌ای است آن بنده‌ای که دورو و دوزبان است.  
 در حضور برادرش او را می‌ستاید و پشت سرش او را  
 می‌خورد [بدگویی می‌کند]. اگر نعمتی به وی عطا شود، بر  
 او حسادت می‌ورزد و اگر گرفتار شود تنه‌ایش می‌گذارد.

الکافی، ج ۲، ص ۳۴۳



نفاق، همان دورویی است و دوزبانی  
نیز از جلوه‌های دورویی است. دوزبانی  
یعنی اینکه سخن پیش رو با سخن  
پشت سر، ناسازگار باشد؛ در پیش رو،  
ستایش و مدح گویی شود و در پشت  
سر، نکوهش و بدگویی.  
اشخاص دوزبانه شایسته دوستی نیستند  
و به ابراز محبت‌های آنان نمی‌توان  
اعتماد کرد.



## جوش خورها

قال رسولُ الله ﷺ:


خيارُكُمْ أَحاسِنُكُمْ أخلاقاً، الَّذِينَ يَأْلِفُونَ وَ  
يُؤْلَفُونَ.



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

بهترین‌های شما خوش‌خوترین‌های شما هستند. آنان که  
هم خودشان با دیگران انس می‌گیرند و هم دیگران با آنان.

تحف العقول، ص ۴۵



انسان در ابتدا به راحتی نمی تواند با هر کسی ارتباط برقرار کند؛ اما اگر روی خوش و رفتار گرمی را از طرف مقابل مشاهده کند، او هم دل می سپرد و راه آشنایی هموار می شود. اُنس و الفت میوه شیرین خوش خُلقی و خوش برخوردی است.

## اعتدال در دوستی‌ها و دشمنی‌ها

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:


أَحِبُّ حَبِيبِكَ هَوْنًا مَا، عَسَى أَنْ يَكُونَ  
بَغِيضَكَ يَوْمًا مَا و أَبْغِضْ بَغِيضَكَ هَوْنًا مَا،  
عَسَى أَنْ يَكُونَ حَبِيبَكَ يَوْمًا مَا.



امام علی عليه السلام فرمودند:

در دوستی با دوست، اندازه نگه دار؛ چه بسا که روزی دشمنت شود و در دشمنی با دشمنت از حدش تجاوز مکن؛ چه بسا که روزی دوستت شود.

نهج البلاغه، حکمت ۲۶۸



هرکسی در معرض تغییر و تحول  
است و بر همین اساس، احتمال  
تجدید نظر در روابط با دیگران  
همواره وجود دارد. گاهی فاصله  
میان افراد، کم و گاه زیاد می شود.  
در دوستی ها و دشمنی ها باید تغییر و  
تحول آدم ها را در نظر گرفت.

---

 به دنبال کینه‌ها
 

---

قالَ عليٌّ عليه السلام:  
 ◆

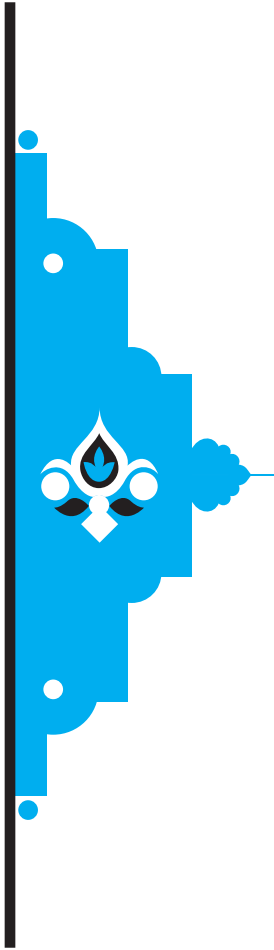
الدُّنْيَا أَصْغَرُ وَأَحْقَرُ وَأَنْزَرُ مِنْ أَنْ تُطَاعَ فِيهَا  
 الْأَحْقَادُ.



امام علی علیه السلام فرمودند:

دنیا کوچک‌تر و حقیرتر و ناچیزتر از آن است که در آن  
 کینه‌ها دنبال شود.

غررالحکم، ح ۲۵۴۴



برخی از کسی کدورتی به دل  
می‌گیرند؛ اما مدتی نمی‌گذرد که  
آن را فراموش می‌کنند. برخی دیگر،  
کینه‌هاشان را می‌پروراند و به بهانه‌های  
گوناگون، آن‌ها را تازه‌تر می‌کنند.

به‌راستی انسان در این دو روزهٔ دنیا  
چقدر فرصت دارد که در کنار آن  
بخواهد به ناراحتی‌ها و دلگیری‌های  
خودش از دیگران پردازد؟

باید مراقب اشتباهات خود بود، نه  
در فکر اشتباهات گذشتهٔ دیگران.

## نگاه کینه‌توزانه

قال الصادق عليه السلام:

مَنْ نَظَرَ إِلَىٰ أَبَوَيْهِ نَظْرَ مَاقِتٍ وَ هُمَا ظَالِمَانِ  
لَهُ، لَمْ يَقْبَلِ اللهُ لَهُ صَلَاةً.




امام صادق عليه السلام فرمودند:

هر کس به پدر و مادر خود که به او ستم کرده‌اند، کینه‌توزانه نگاه کند، خداوند هیچ نمازی را از او نمی‌پذیرد.

الکافی، ج ۲، ص ۳۴۹





چشم‌ها هم می‌توانند مهربانانه نگاه کنند و هم کینه‌توزانه. نگاه مهربانانه تزریق نشاط و شادابی است و نگاه کینه‌توزانه تزریق خشم و ناراحتی. نگاه مهربانانه به پدر و مادر، عبادت است و نگاه کینه‌توزانه به آنان، موجب شقاوت. شقاوتی که به سبب آن، عبادت نیز قبول نمی‌شود.

## عقوبت عاجل

قال رسولُ الله ﷺ:

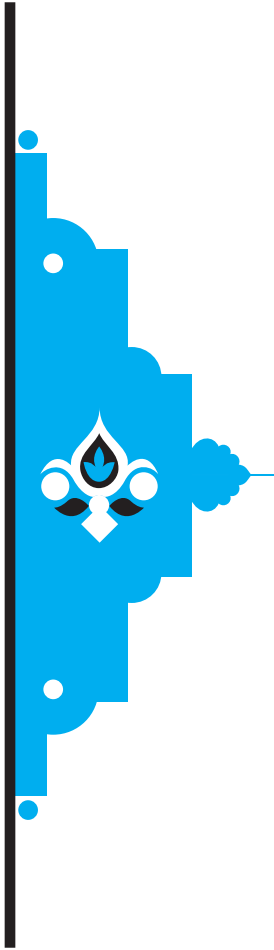
ثَلَاثَةٌ مِنَ الذُّنُوبِ تُعَجَّلُ عُقُوبَتُهَا وَ لَا تُؤَخَّرُ  
إِلَى الْآخِرَةِ: عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَ الْبَغْيُ عَلَى  
النَّاسِ وَ كُفْرُ الْإِحْسَانِ.



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

سه گناه است که کیفرشان در همین دنیا می‌رسد و به آخرت موکول نمی‌شود: آزردن پدر و مادر، زورگویی و ستم به مردم و ناسپاسی در مقابل احسان.

وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۳۱۲



دنیا سرای عمل است. دارِ مکافات،  
سرای دیگری است؛ اما پاره‌ای از  
گناهان هستند که آتش آن‌ها در  
همین سرا، دامن‌گیر صاحبانشان  
می‌شود. زورگویی و ناسپاسی از  
این‌گونه گناهان است.

کسی که پدر و مادر خویش را  
بیازارد، چوبش را در همین دنیا  
خواهد خورد و سزای عمل خویش  
را پیش از آخرت خواهد دید.

وای بر او!

قال رسولُ الله ﷺ:

وَيْلٌ لِلَّذِي يُحَدِّثُ وَ يَكْذِبُ لِيُضْحِكَ بِهِ  
الْقَوْمَ. وَيْلٌ لَهُ! وَيْلٌ لَهُ! وَيْلٌ لَهُ!



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

وای بر کسی که برای خنداندن مردم، دروغ بگوید. وای بر او!  
وای بر او! وای بر او!

وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۵۱

از نگاه دین، دروغ کلید همه بدی‌هاست و بالاتر از این سیاهی، رنگی نیست. دروغ مظهر نفاق، خیانت، حيله گری و باطل‌گرایی است. اگر کسی دروغ را در کام مردم شیرین کند و آنها را با دروغ به نشاط آورد، جرم سنگینی مرتکب شده است و باید خود را برای عقوبت کارش آماده کند.



## اسباب بیزاری خدا

قال الصادق عليه السلام:

ثَلَاثٌ فِيهِنَّ الْمَقْتُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: نَوْمٌ فِي  
غَيْرِ سَهَرٍ وَ ضِحْكٌ مِنْ غَيْرِ عَجَبٍ وَ أَكْلٌ

عَلَى الشَّبَعِ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

سه کار است که خداوند از آنها بیزار است: خوابیدن [در  
روز] بدون شب زنده‌داری، خندیدن بدون دلیل و خوردن  
پس از سیری.

کتاب من لا يحضره الفقيه، ج ۱، ص ۵۰۳

برخی کارها شاید برای ما طبیعی باشد؛ اما از نظر خداوند، هیچ‌گاه پذیرفتنی نیست.

شاید برای ما خنده بدون دلیل، کاری عادی باشد؛ اما خداوند از آن بیزار است. خوردن و خوابیدن بدون دلیل نیز به همین صورت است.

خداوند برای هر کار خود، دلیل و حکمتی دارد و دوست ندارد بندگان او نیز به کاری غیر حکیمانه پردازند.

## مقدمات اصلاح

قالَ عليٌّ عليه السلام:

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ صَلَاحَ عَبْدٍ، أَلْهَمَهُ قِلَّةَ  
الْكَلَامِ وَ قِلَّةَ الطَّعَامِ وَ قِلَّةَ الْمَنَامِ.



امام علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه خداوند بخواهد بنده خود را اصلاح کند، سه  
خصلت را نصیب او می‌کند: کم‌گویی و کم‌خوری و  
کم‌خوابی.

مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۱۳



افراط و زیاده‌روی در هر کاری  
بد است؛ به‌ویژه در سخن گفتن و  
غذا خوردن و خوابیدن.

پُرگویی سبب خطاهای فراوان برای  
گوینده و خستگی و ملالت برای  
شنونده است. پُرخوری مایهٔ سستی بدن  
و تنبلی ذهن انسان است. پُرخوابی نیز  
موجب بی‌حوصلگی و محروم شدن  
انسان از فرصت کار و تلاش می‌شود.  
کامیابی در درمان این سه خصلت  
است.



## سنت نبوی و ازدواج

قال رسولُ الله ﷺ:

مَنْ كَانَ يُحِبُّ أَنْ يَتَّبِعَ سُنَّتِي فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّ مِنْ  
سُنَّتِي التَّزْوِيجَ.



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

هرکس که دوست دارد از سنت من پیروی کند، باید  
ازدواج کند؛ زیرا ازدواج از سنت من است.

الخصال، ص ۶۴

سیر و سلوک در اسلام، بریدن از دنیا، زندگی، اطرافیان و مردم نیست. سلوک اسلامی در جریان زندگی تعریف می‌شود.

پیامبر خدا ﷺ که خود، اسوهٔ حسنهٔ امت اسلامی هستند، هیچ‌گاه ترک زن و زندگی و کار و مردم نکردند؛ بلکه سلوک معنوی خویش را با همهٔ این‌ها جمع کرده بودند.

ازدواج، سنتی نبوی است که پیامبر ﷺ به آن سفارش کرده‌اند. هر کس پیرو رسول خداست، نباید در ازدواج تردیدی به دل راه دهد.



## ترس از ناداری

قال الصادق عليه السلام:

مَنْ تَرَكَ التَّزْوِيجَ مَخَافَةَ الْعَيْلَةِ، فَقَدْ أَسَاءَ بِاللَّهِ  
الظَّنَّ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

هرکس ازدواج را از ترس ناداری رها کند، به خداوند گمان  
بد کرده است.

الکافی، ج ۵، ص ۳۳۰

خداوند متعال برای کسانی که به دلیل نگرانی از هزینه‌های زندگی ازدواج نمی‌کنند، ضمانت کرده‌است که آن‌ها را با تفضّل خویش، بی‌نیاز خواهد کرد. آنجا که فرمود: «إِنَّ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ» (نور: ۳۲).

حال اگر جوان مسلمانی از ترس هزینه‌های زندگی، ازدواج را رها کرد، پیداست گمان دارد خداوند به وعده خویش عمل نخواهد کرد. این چیزی جز سوءظن به پروردگار نیست.

## به دنبال ایمان

قال الصادق عليه السلام:

لا تَنكِحِ الْمَرْأَةَ لِمَالِهَا فَيُطْغِيهَا وَ لَا لِجَمَالِهَا،  
فَيُرْدِيهَا.


فَعَلَيْكَ بِذَاتِ الدِّينِ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

زن را برای ثروتش به همسری نگیر؛ چه بسا ثروتش مایه  
طغیان او شود. برای زیبایی‌اش نیز نگیر؛ زیرا ممکن است  
زیبایی‌اش او را به تباهی کشاند.  
پس به دنبال زنی دین‌دار باش.

مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۷۵



زیبایی نوعی امتیاز است. با وجود این  
می‌تواند به نگرانی تبدیل شود. ثروت  
هم امتیاز است. با این حال می‌تواند به  
نوعی تهدید تبدیل شود؛ اما دین‌داری  
امتیازی است که هیچ‌گاه به نگرانی یا  
تهدید تبدیل نمی‌شود.  
برای همسر آینده‌ات دنبال چنین  
امتیازی باش.

## کتابنامه

۱. محمدبن حسن الطوسی، الأمالی، قم: دارالتقافة، ۱۴۱۴ق.
۲. محمدباقر المجلسی، بحار الانوار، بیروت: مؤسسة الوفاء، ۱۴۰۴ق.
۳. حسن بن شعبة الحرانی، تحف العقول، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۴ق.
۴. تاج الدین الشعیری، جامع الاخبار، قم: رضی، ۱۳۶۳ش.
۵. محمدبن علی الصدوق، الخصال، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۳ق.
۶. عبدالواحدبن محمد الآمدی، غررالحکم، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۶ش.
۷. محمدبن یعقوب الكلینی، الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیة، ۱۳۶۵ش.
۸. محمدبن علی الصدوق، کتاب من لایحضره الفقیه، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۱۳ق.
۹. ورام بن ابی فراس، مجموعة ورام، قم: مكتبة الفقيه، بی تا.
۱۰. حسین النوری، مستدرک الوسائل، قم: آل البيت، ۱۴۰۸ق.
۱۱. محمدبن حسن الحر العاملی، وسائل الشیعة، قم: آل البيت، ۱۴۰۹ق.
۱۲. محمدبن حسین الرضی، نهج البلاغة، قم: دارالهجرة، بی تا.